

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра географії України та регіоналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного факультет

 Мирослав ЗАЯЧУК

«01» вересня 2021 року

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ**

Освітньо-професійна програма: Регіональний розвиток і просторове планування

Спеціальність: 106 Географія

Галузь знань: 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаними освітньо-професійними програмами: географічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2021 рік

Методичні рекомендації до написання та захисту випускної кваліфікаційної (магістерської) роботи укладено відповідно до освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування» спеціальності: 106 Географія, галузі знань: 10 Природничі науки, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол №5 від 26 квітня 2021 р.), а також методичних рекомендацій до написання дипломної роботи освітнього рівня «магістр» розроблених науково-методичним центром моніторингу та забезпечення якості підготовки фахівців Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Укладач:

Костащук Іван Іванович, завідувач кафедри географії України та регіоналістики, доктор географічних наук, доцент

Рецензенти:

Іванчук Марія Георгіївна – доктор психологічних наук, професор, методист центру забезпечення якості вищої освіти та організації освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Мезенцев Костянтин Володимирович – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики

Протокол №16 від “30” серпня 2021 року

Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК

Схвалено методичною радою факультету

Протокол № 2 від “01” вересня 2021 року

Голова методичної ради факультету Микола ПАСІЧНИК

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО НАПИСАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ	4
2. ПОСЛІДОВНІСТЬ НАПИСАННЯ ТА ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ	5
3. ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ	9
4. КЕРУВАННЯ НАПИСАННЯМ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ ТА ЇЇ РЕЦЕНЗУВАННЯ.....	12
ДОДАТКИ	14

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО НАПИСАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Випускна кваліфікаційна (магістерська) робота (далі *магістерська робота*) – це кваліфікаційне навчально-наукове дослідження, яке студент виконує на завершальному етапі навчання в університеті. Ця робота має комплексний характер і пов'язана з використанням набутих дипломником знань, умінь і навичок зі спеціальних дисциплін; елементи наукової творчості, теоретичної та практичної новизни. Вона передбачає систематизацію, закріплення, розширення та поглиблення теоретичних і практичних знань зі спеціальності, а також застосування їх під час вирішення конкретних наукових, виробничих та інших завдань.

Студентові надається право вибрати тему магістерської роботи з тих, які визначені кафедрою, або запропонувати свою тему, обґрунтувавши необхідність її розроблення. Обирати тему без погодження з кафедрою не дозволяється.

Мета підготовки магістерської роботи – набуття студентом навичок самостійного науково-теоретичного та практичного дослідження, аналізу результатів діяльності та вироблення обґрунтованих пропозицій, спрямованих на вдосконалення проблеми дослідження.

Основними завданнями магістерської роботи є:

- вивчення та узагальнення теоретико-методологічних засад з обраного напрямку проблеми дослідження;
- проведення досліджуваних процесів;
- розробка нових теоретичних та практичних рекомендацій з підвищення ефективності функціонування досліджуваної проблеми;
- підготовка доповіді та наочних матеріалів, що передають основний зміст роботи та пропозиції автора з подальшим її захистом.

Тематика магістерських робіт щорічно розробляється (оновлюється) та корегується на засіданні кафедри з урахуванням набутого досвіду, побажань фахівців, які беруть участь у рецензуванні робіт, рекомендацій екзаменаційної комісії та затверджується кафедрою.

Обов'язковими складовими магістерської роботи є:

- *зміст роботи (структура);*
- *вступ;*
- *розділи, підрозділи й висновки, загальні висновки;*
- *додатки (у разі потреби);*
- *список джерел і літератури;*
- *іменний і предметний покажчики.*

Обсяг змісту магістерської роботи може становити 80-90 сторінок друкованого тексту, без урахування додатків і списку джерел літератури. В окремих випадках, з врахуванням специфіки спеціальності, обсяг може в певній мірі бути змінений.

Магістерська робота є складовою підсумкової атестації й оцінюється з урахуванням представлених на захисті рівня і якості виконаної роботи,

володіння студентом знаннями сучасних теорій, концепцій та парадигм, відповідати на питання, вести наукову дискусію.

Написання та захист магістерської роботи передбачає набуття таких **загальних компетентностей**, як:

ЗК 1. Здатність навчатися та самонавчатися. Працювати самостійно, розробляти стратегії та керувати часом. Здатність скеровувати зусилля, поєднуючи результати різних досліджень та аналізу, представляти результат вчасно.

ЗК 2. Здатність бути критичним та самокритичним. Вміти реально оцінювати власні можливості, результати та шляхи їх досягнення при розробці проектів та вирішенні завдань. Здійснювати критичне осмислення регіональних проблем.

ЗК 4. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел. Навички використання сучасних інформаційних технологій, картографічних та статистичних джерел інформації при планування розвитку регіонів.

ЗК 5. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми. Здатність виявляти, ставити, вирішувати проблеми і приймати обґрунтовані рішення. Формулювати задачу, для її вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку.

ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. Знання стандартів необхідних для наукового дослідження та публікування, включаючи критичну обізнаність та академічну доброчесність.

ЗК 9. Уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей. Здатність виступати з усними повідомленнями, ставити запитання, дискутувати, вести ділове спілкування в усній або в письмовій формі.

ЗК 11. Здатність до розроблення та управління проектами. Здатність правильно розмовляти та писати згідно різних комунікативних стилів, а саме: неофіційного, офіційного та наукового.

ЗК 12. Здатність продовжити навчання з високим ступенем автономії.

Написання та захист магістерської роботи передбачає набуття таких **фахових компетентностей**, як:

ФК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм природничої та суспільної географії, ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації;

ФК 2. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній, педагогічній діяльності;

ФК 3. Здатність до наукового аналізу, в тому числі у міжнародному контексті, сучасних проблем та особливостей взаємодії природи і суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, регіонального розвитку і просторового планування для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку;

ФК 4. Володіння основами дослідницької діяльності, уміння застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи досліджень, дослідницькі навички та здатність оригінально мислити для проведення досліджень;

ФК 5. Здатність використовувати професійні знання з фізичної та суспільної географії у мультидисциплінарних контекстах вивчення територій;

ФК 6. Здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички системного аналізу, географічного моделювання та прогнозування трансформації територіальної організації та регіонального розвитку;

ФК 7. Знання про основні підходи та особливості моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів;

ФК 8. Здатність використовувати географічні знання і практичні навички для розробки та впровадження механізмів територіального менеджменту, районного планування, складання планів та програм соціально-економічного розвитку регіонів;

ФК 9. Здатність використовувати географічні інформаційні технології для вирішення дослідницьких завдань у галузі економічної та соціальної географії;

ФК 10. Здатність застосовувати уміння роботи з картографічними та статистичними базами даних, збору, узагальнення та обробки статистичної інформації та її графічної візуалізації у регіональних географічних дослідженнях.

Захист магістерської роботи передбачає перевірку таких **програмних результатів навчання:**

ПРН 1. Розуміти основні теоретико-методологічні проблеми географії та регіоналістики;

ПРН 3. Роз'яснювати сутність, класифікацію, чинники, закономірності розвитку природничо-суспільно-просторових процесів;

ПРН 6. Розуміти функції, принципи і методи управління регіональним розвитком;

ПРН 7. Знати теоретичні основи і прикладні засоби впровадження геоінформаційних систем та технологій, апаратних і програмних засобів розробки схем територіального менеджменту в різних предметних галузях;

ПРН 9. Уміти використовувати сучасні наукові здобутки географічних наук для отримання нових наукових результатів у галузі географії та регіоналістики, впроваджувати інноваційну діяльність;

ПРН 10. Володіти сучасними методами, формами організації та засобами науково-дослідницької діяльності, прийомами наукового аналізу регіональних географічних процесів;

ПРН 12. Виявляти актуальні напрями досліджень територіальної організації суспільства, досліджувати територіальну організацію суспільства на різних ієрархічних рівнях його життєдіяльності;

ПРН 13. Володіти методами географічного моделювання і прогнозування, використовувати знання для оцінки і прогнозу трансформації територіальної організації та регіонального розвитку у геосистемах різних ієрархічних рівнів;

ПРН 14. Аналізувати потенціал територій щодо здійснення того чи іншого виду господарської діяльності;

ПРН 15. Розв'язувати проблеми у нових, або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації.

ПРН 16. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, академічної доброчесності, професійного кодексу поведінки.

Дані методичні рекомендації мають на меті надання допомоги студентам у виконанні кваліфікаційної роботи.

2. ПОСЛІДОВНІСТЬ НАПИСАННЯ ТА ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Написання магістерської роботи передбачає такі етапи виконання:

- вибір теми та обґрунтування її актуальності;
- визначення **об'єкта та предмета, мети й завдання**;
- відбір та аналіз **наукової літератури**;
- складання попереднього **плану роботи**;
- виклад **основного теоретичного матеріалу** із зазначенням **методів** та при потребі методики дослідження;
  - подання **висновків й рекомендацій** до кожного розділу та загальні висновки вцілому;
  - оформлення списку використаних джерел та додатків;
  - після попереднього позитивного захисту магістр має право подати роботу для палітурної обробки;
  - завершальним етапом виконання магістерської роботи є рецензування та захист.

Тема – це частина наукової проблеми, яка охоплює одне або кілька питань дослідження.

Тему вибирають, виходячи з мети дослідницької роботи, яка повинна передбачати розроблення нових концепцій і напрямів розвитку певної науки, удосконалення існуючої методології або розроблення нових методик (рекомендацій). Теми наукових досліджень формують у межах проблем відповідної науки, які поділяють на теоретичні, методологічні та організаційні.

Наукова новизна – це сукупність нових діалектично складних теоретичних або практичних питань, які суперечать існуючим знанням або прикладним методам у певній науці й потребують вирішення за допомогою наукових досліджень.

Вибір проблеми дослідження обґрунтовують насамперед її актуальністю, тобто тим, наскільки вибране дослідження сприятиме розвитку відповідної галузі науки, економіки та соціальному розвитку країни.

З'ясовуючи **об'єкт, предмет, мету й завдання** дослідження, необхідно зважати на те, що між ними й темою магістерської роботи є системні логічні зв'язки.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, які породжують наукову проблему й вибрані шляхи для вивчення. Об'єктом дослідження є вся сукупність відношень різних аспектів теорії та практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Предмет дослідження є таким його елементом, який включає сукупність властивостей і відношень об'єкта, опосередкованих людиною (суб'єктом) у ході дослідження з певною метою в конкретних умовах.

Об'єкт і предмет дослідження, як категорії наукового процесу, співвідносяться між собою як загальне й часткове. В об'єкті виділяють ту його частину, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямовують увагу, оскільки предмет дослідження визначає тему навчально-наукового дослідження, яку вказують на титульному аркуші першої частини магістерської роботи.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також із його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Кінцевий результат дослідження передбачає вирішення проблемної ситуації, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці й вимогами суспільства до його ефективнішого функціонування.

Мета роботи зазвичай тісно пов'язана з назвою магістерської роботи й чітко вказує, що саме досліджується.

Наявність поставленої мети дозволяє визначити **завдання** дослідження, які можуть включати такі складові:

- вирішення певних теоретичних питань, що входять до загальної проблеми дослідження;
- всебічне вивчення практики вирішення відповідної проблеми, виявлення її типового стану, вад і труднощів, їхніх причин, типових особливостей передового досвіду;
- обґрунтування необхідної системи заходів для вирішення відповідної проблеми;
- експериментальну перевірку запропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих у відповідних умовах результатів вирішення цієї проблеми при певних затратах часу й зусиль;
- розроблення методичних рекомендацій і пропозицій щодо використання результатів дослідження в практиці роботи відповідних установ (організацій).

Бібліографічні описи джерел. У початковий період роботи над темою є необхідним опрацювання літературних джерел та розстановка в єдиному алфавітному порядку прізвищ авторів і назв видань, дотримуючись бібліографічних стандартів.

У першу чергу вивчають праці, де проблему відображено в цілому, а потім переходять до вузких досліджень.

Конспектуючи матеріал, слід виписувати лише те, що стосується теми дослідження. Кожна цитата повинна супроводжуватися бібліографічним посиланням на джерело запозичення. Посилання роблять за такими зразками: [5, с. 7], [25, с. 17 – 18], [39, с. 15; 45, с. 21 – 22]. Дані про електронні засоби масової інформації, на які необхідно зробити посилання, так само включаються до списку використаної літератури.

Наприкінці кожного розділу формулюють **висновки** й стисло викладають наукові й практичні результати, що дає змогу вивільнити загальні висновки від незначних подробиць.

У загальних висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати, отримані в магістерській роботі, з формулюванням розв'язаної наукової проблеми (завдання) та значення її для науки й практики.

Далі наводять **рекомендації** щодо наукового та практичного використання здобутих результатів.

До роботи додається електронна версія магістерської роботи.

Основний текст магістерської роботи друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого першосортного паперу формату А4 (210x297 мм) через півтора інтервалу шрифтом Times New Roman Cyr, кегль 14. Пагінацію (кегль 14) наводять у правому верхньому куті сторінки. Друкуючи текст, залишають поля таких розмірів: верхнє – 20мм, праве – 15мм, нижнє – 20мм, ліве – 30 мм. Абзацний відступ – 12,5мм.

Кожний розділ першої частини починають із нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку й обґрунтуванням застосованих методів.

Для нумерування рубрик застосовують індексаційну систему з використанням арабських цифр, наприклад: 1; 1.1; 1.1.1; 1.1.2; 1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.3; 1.3.1.

У тексті родові назви рубрик друкують малими літерами (крім першої), а тематичні заголовки – великими. Родові назви, номери й тематичні заголовки друкують напівжирним шрифтом. Родові назви й номери рубрик виділяють в окремий рядок.

Магістерська робота містить нумерований абетковий список літератури, використаної для розроблення теми дослідження, а друга частина – нумерований алфавітний список літератури, використаний для редагування вибраного матеріалу, а також для здійснення економічних розрахунків. Побудова обох списків повинна відповідати принципу розташування «слово за словом».

Для нумерування додатків використовують великі української абетки (А,Б,В...) за винятком Г, О, Ч, І, Є, Ї, Ђ, Й.

Список використаних джерел оформляється відповідно до найновіших вимог державного стандарту.

Виклад усього матеріалу повинен відповідати вимогам наукового стилю.

Сторінки з даними титульного аркушу оформляють відповідно до зразків, наведених у додатку А. Зміст магістерської роботи оформляють відповідно до зразка, наведеного в додатку Б.

3. ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

До захисту випускних кваліфікаційних робіт допускаються лише ті студенти, які виконали навчальний план, роботи яких пройшли процедуру перевірки на плагіат та рекомендовані кафедрою до захисту в ЕК.

Студент який не з'явився на захист по технічних причинах, має можливість захистити роботу у резервний день, якщо ж причиною відсутності була інша ПОВАЖНА причина, то захист відбуватиметься згідно визначеної університетом процедури, з узгодженням Деканату та навчальної частини ЧНУ.

Секретар ЕК не пізніше, ніж за 5 днів до засідання ЕК отримує від випускової кафедри:

- випускові кваліфікаційні роботи (електронний та паперовий варіанти);
- письмові відгуки, рецензії (зовнішню та внутрішню) на кваліфікаційні роботи;
- довідки або акти про впровадження наукових досліджень, листи-замовлення підприємств на виконання кваліфікаційної роботи (якщо такі є);
- публікації студентів (якщо такі є);
- інші матеріали, що характеризують наукову і практичну цінність виконаної кваліфікаційної роботи.

Усі кваліфікаційні роботи повинні відповідати стандарту вищої освіти, а їх тематика науковому напрямку ОП. Члени екзаменаційної комісії попередньо ознайомлюються із матеріалами випускних кваліфікаційних робіт та результатами подання наукових керівників та рецензентів. До захисту перед екзаменаційною комісією допускаються магістерські роботи, на які є рецензія одного з викладачів факультету(кафедри) та зовнішня рецензія, незалежно від підсумкового висновку рецензента - позитивного чи негативного.

Схвалено науковим керівником магістерську роботу студент спочатку не пізніше ніж за три тижні до захисту в електронному вигляді надсилає методисту кафедри для перевірки на плагіат та визначення рівня унікальності тексту. Після отримання позитивної відповіді щодо відсутності плагіату та за умови рівня унікальності тексту не менше 80%, робота друкується в одному примірнику в твердому переплеті та передається на кафедру та реєструється. У випадку виявлення плагіату чи інших проявів академічної недоброчесності, а також за умови рівня унікальності тексту роботи менше 80%, магістерська робота до захисту не допускається, але може бути перероблена за умови обґрунтування керівником та рішенням кафедри. Якщо унікальність тексту менше 50% то така робота до захисту не допускається

Процедура захисту включає:

- доповідь магістранта щодо змісту роботи;

Для розкриття змісту випускної кваліфікаційної роботи студенту надається до 15-ти хвилин. Студент, доповідаючи, використовує презентацію та коментує наочну інформацію.

- відповіді магістранта на запитання членів комісії та інших осіб, присутніх на захисті;

Після доповіді випускник відповідає на питання членів Екзаменаційної

комісії. Запитання можуть стосуватися теми виконаної роботи і носити загальний характер – у межах дисциплін спеціальності й спеціалізації, які вивчалися студентом в університеті. З дозволу Голови Екзаменаційної комісії запитання можуть задавати усі присутні на он-лайн захисті.

- оголошення висновку наукового керівника;
- оголошення рецензії рецензентом;
- прикінцеве слово магістранта;
- рішення комісії про оцінку роботи.

Магістр повинен підготувати письмові відповіді на запитання, зауваження та побажання, що викладені у відгуку наукового керівника та в рецензії.

Оскільки захист магістерської роботи відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії та має характер наукової дискусії, що проходить в обстановці високої вимогливості, принципості й дотримання наукової етики, мовлення випускника повинно бути зрозумілим і виразним.

Магістрант зобов'язаний дати відповіді на всі задані йому запитання. Перед тим, як відповісти на питання, необхідно уважно його вислухати й занотувати. Відповідаючи на запитання, потрібно торкатися лише суті справи.

Результати захисту магістерської роботи визначаються кінцевою оцінкою, яку виставляють на закритому засіданні екзаменаційної комісії.

Голова комісії оголошує оцінку на відкритому засіданні.

У випадку **дистанційного захисту** магістерської роботи випускник повинен дотримуватися наступних вимог:

✓ Для належного проходження захисту магістерських робіт здобувачу необхідно використовувати комп'ютер/ноутбук або смартфон оснащений камерою, технічні можливості якого дозволяють підтримувати режим відеоконференції;

✓ Проведення захисту магістерських робіт здійснюється з використанням сервісу відео конференції **Google Meet**, відеозапис зберігається;

✓ Під час on-line події захисту магістерських робіт, одночасно під'єднуються здобувачі освіти та члени екзаменаційної комісії

✓ Під час виступу (доповіді) здобувач повинен постійно перебувати в полі зору камери та при ввімкненому мікрофоні;

✓ Захист кваліфікаційних робіт закінчується виставленням оцінок.

При виставленні оцінки кваліфікаційної роботи приймаються до уваги:

- зміст дослідження;
- оформлення кваліфікаційної роботи;
- доповідь та презентація;
- відповіді на запитання членів ЕК і присутніх;
- відповіді на зауваження рецензентів;
- відгук наукового керівника.

Критерії оцінювання

Обговорення результатів захисту здійснюється колегіально. Після проведення публічного захисту члени ЕК колективно обговорюють результати та спільно приймають рішення про оцінку роботи шляхом пересічного значення оцінок членів ЕК та із врахуванням оцінок рецензента.

Максимальна оцінка за захист магістерської роботи може рівнятися 100 балам. Вона складається з рівноцінних між собою наступних елементів: а) оцінки самого тексту магістерської роботи, який повинен мати усі атрибутивні складові - продуману структуру, висновки до розділів та підрозділів у випадку наявності останніх, загальні висновки, відповідний бібліографічний апарат (посторінкові посилання та належно оформлений список літератури), бути викладеною грамотною літературною українською мовою, повністю розкривати заявлену у назві тему роботи; б) оцінки володіння магістром категорійно-понятійним апаратом своєї роботи; в) оцінки міри володіння магістром усім змістом відповідної кваліфікаційної роботи; г) оцінки розуміння магістром поставлених йому запитань по магістерській роботі та аргументованості відповідей магістра на поставлені запитання, етикет та культура спілкування. Кожен елемент оцінюється рівною кількістю балів.

Оцінювання результатів захисту випускних кваліфікаційних робіт здійснюється за попередньо прийнятими критеріями оцінювання у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою контролю знань (за національною (4-бальною) шкалою, 100-бальною університетською та шкалою ECTS).

Таблиця відповідності результатів захисту кваліфікаційної роботи за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. Робота має позитивні відгуки наукового керівника та рецензента. При її захисті студент показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.	Високий (творчий)	відмінно
85-89	B	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. Робота має позитивні відгуки наукового керівника та рецензента. При її захисті студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, без особливих труднощів відповідає на поставлені запитання. У тексті роботи є лише незначні погрішності.	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре

75-84	C	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. Робота має позитивні відгуки наукового керівника та рецензента. В рецензії рецензента є незначні зауваження. При захисті роботи студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді використовує презентацію, відповідає на поставлені запитання. У структурі, мові і стилі роботи є лише незначні погрішності		
70-74	D	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Робота має зауваження рецензента щодо змісту та методики. До захисту підготовлена презентація доповіді, але наочна інформація не завжди коментується. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не завжди дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно
60-69	E	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Робота має значні зауваження рецензента щодо змісту та методики. До захисту підготовлена презентація доповіді, але наочна інформація не коментується. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.		
35-59	FX	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до кваліфікаційних робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер. У відгуках наукового керівника і рецензента є критичні зауваження. До захисту не підготовлена презентація доповіді. При захисті кваліфікаційної роботи студент відповіді припускає грубі помилки.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно

1-34	F	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до кваліфікаційних робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер. У відгуках наукового керівника і рецензента є критичні зауваження. До захисту не підготовлена презентація доповіді. При захисті кваліфікаційної роботи студент не може відповісти на жодне поставлене запитання по її темі, студент не знає теорії.		
------	---	--	--	--

Студента, який на захисті магістерської роботи отримав незадовільну оцінку, відраховують з університету, видавши йому академічну довідку.

Коли захист магістерської роботи визнають незадовільним, екзаменаційна комісія з'ясовує, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену кафедрою.

Студента, який не захистив магістерської роботи, допускають до повторного захисту магістерської роботи протягом трьох років після закінчення університету.

Студентові, який не захищав магістерської роботи з поважних причин (підтверджених документами), ректор університету може продовжити строк навчання до наступного терміну роботи екзаменаційної комісії, але не більше, ніж на один рік.

Студента, який виявив особливі здібності до наукової творчості, захистив магістерську роботу на відмінно, має публікації, є переможцем Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт, екзаменаційна комісія може рекомендувати до вступу до аспірантури.

Захищені магістерські роботи зберігаються рік на кафедрі (на паперових носіях) та в бібліотеці університету (в електронній версії) протягом 5 років. За необхідності вони можуть бути надіслані до інших бібліотек, установ, закладів, організацій, підприємств на їхнє прохання для реалізації висновків і рекомендацій магістрантів.

4. КЕРУВАННЯ НАПИСАННЯМ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ ТА ЇЇ РЕЦЕНЗУВАННЯ

Керівництво магістерськими роботами доручають кваліфікованим викладачам кафедр (професорам, доцентам).

Обов'язки наукового керівника магістерської роботи:

- надавати допомогу у виборі теми, розробленні плану (змісту) роботи, відборі літератури, виборі методів дослідження тощо;
- аналізувати зміст роботи;
- визначати поетапні терміни виконання роботи;
- контролювати виконання роботи;
- доповідати на засіданні кафедри про виконання та завершення роботи;
- скласти письмовий висновок (відгук) на магістерську роботу.

У **висновку** (відгуку) наукового керівника магістерської роботи **зазначається:**

- *актуальність теми;*
- *ступінь наукового та практичного значення праці;*
- *рівень підготовки магістра до виконання професійних обов'язків;*
- *ступінь самостійності у виконанні магістерської роботи;*
- *новизна поставлених питань та оригінальність їхнього вирішення;*
- *уміння використовувати джерела інформації, зокрема літературу;*
- *ступінь володіння методами дослідження;*
- *повнота і якість розроблення теми, завершеність роботи;*
- *логічність, послідовність, аргументованість, літературна грамотність викладення матеріалу;*
- *можливість практичного застосування роботи або окремих її частин;*
- *висновок про те, якою мірою робота відповідає вимогам, що висуваються до таких праць;*
- *характеристика діяльності випускника під час виконання магістерської роботи.*

Висновок (відгук) підписує **науковий керівник**, зазначивши свої ініціали, прізвище, посаду, науковий ступінь, вчене звання, почесні звання, дату, а допуск студента до захисту магістерської роботи підтверджується підписом **завідувача кафедри**.

Рецензування магістерських робіт доручають висококваліфікованим спеціалістам виробничих, наукових та проектних організацій, працівникам і викладачам вищих навчальних закладів.

Рецензентом може бути стороння особа, яка не працює в університеті (зовнішня рецензія), або з іншої кафедри (міжкафедральна рецензія).

Склад рецензентів затверджує завідувач кафедри.

Завдання рецензента – допомогти комісії всебічно й об'єктивно оцінити магістерську роботу щодо її наукового та літературного рівня.

Отже, визначаючи якість магістерської роботи, рецензент повинен проаналізувати її, керуючись принциповими міркуваннями, що усувають будь-яку суб'єктивну думку.

Зазвичай, рецензія складається з трьох частин: загальної, докладного аналізу та висновків.

У загальній частині **рецензії** викладають:

- **місце магістерської роботи** серед наукового доробку з даної проблематики, тобто, що нового в ній, або чим вона відрізняється від них;
- **актуальність** теми дослідження;
- **ступінь** обґрунтованості наукових положень, **висновків** та **рекомендацій**, сформульованих у магістерській роботі;
- відповідність матеріалу, зокрема ілюстративного, сучасним досягненням науки й техніки в даній галузі, а також чинним нормативним документам;
- використання найновіших інформаційних джерел, зокрема літератури, у певній галузі (указати, які джерела застаріли);

- характеристику термінології, структури й стилю магістерської роботи, її завершеність у цілому;
- зауваження щодо оформлення магістерської роботи.

У висновках (відгуку) рецензент **обов'язково оцінює магістерську роботу** за встановленою в університеті шкалою за власним підписом.

ДОДАТКИ

Додаток А

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики

ТЕМА ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Дипломна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав:

студент VI курсу 612 групи
спеціальності 106 «географія»
ОП «Регіональний розвиток
і просторове планування»

Прізвище, ім'я та по батькові

Керівник:

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № ____

від «__» _____ 2021 р.

Зав. кафедри _____ д.геогр.н., доцент Костащук І.І.

Чернівці – 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1	9
1.1.	9
1.2.	20
1.3. Висновки до першого розділу.....	34
РОЗДІЛ 2	35
2.1.	35
2.2.	49
2.3. Висновки до другого розділу.....	63
РОЗДІЛ 3	63
3.1.	63
3.2.	70
3.3. Висновки до третього розділу.....	81
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90
ДОДАТКИ	95

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОГО(Ї) ПРОЕКТУ (РОБОТИ)**

Направляється студент _____ до захисту дипломного проекту (роботи)
(прізвище та ініціали)
за спеціальністю _____,
(шифр і назва спеціальності)
на тему: _____
(назва теми)

Дипломний проект (робота) і рецензія додаються.

Директор інституту/декан факультету _____
(підпис)

Довідка про успішність

_____ за період навчання в інституті, на факультеті
(прізвище та ініціали студента)
_____ з 20__ року до 20__ року повністю
виконав навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за:
національною шкалою: відмінно __%, добре __%, задовільно __%;
шкалою ЄКТС: А __%; В __%; С __%; D __%; E __%.
Секретар інституту/факультету _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломного проекту (роботи)

Студент(ка) _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)
“ ____ ” _____ 20__ року

Висновок кафедри про дипломний проект (роботу)

Дипломний(у) проект (роботу) розглянуто. Студент(ка) _____
(прізвище та ініціали)
допускається до захисту цього(цієї) проекту (роботи) в Екзаменаційній комісії.
Завідувач кафедри _____
(назва)
_____
(підпис) _____
(прізвище та ініціали)
“ ____ ” _____ 20__ року.